

СМ 222

ПРЕСЖУРНАЛИСТИКА

Приета: прот. № 6 от 25.02.2005 г., актуализирана с прот. №14/07.03.2016 г.

Лектор: доц.д-р Мария Алексиева

АНОТАЦИЯ

Курсът по Пресжурналистика е структуриран в четири основни раздела (Печат и общество. Типология на пресата; Журналистически творчески процес в печата; Прескомуникация и медиатекст; Методи за анализ на пресата) и има за цел да обхване историческото развитие на пресата както в световен контекст. Пред студентите се представя информация за възникването на печатните медии, обособяването на журналистическата жанрова система в исторически контекст, както и знания в областта на масово комуникативния текст. В дисциплината текстът се разглежда в рамките на комуникативния подход в текстолингвистиката. Представят се последователно различни категории: текст, жанр, дискурс, дискурс-анализ, социален факт, артефакт, контекст, пресупозиции, екстралингвистични фактори, политически дискурс, тоталитарен дискурс, “дървен език”. Специално внимание се отделя на специфичните възможности и характеристики на информационните и на интерпретативните текстове в медиите, като се отчитат особеностите при тяхното изграждане, основните им изразни средства, специфичният им начин на въздействие върху аудиторията.

Учебното съдържание по дисциплината е ориентирано към смесения тип обучение, което се характеризира с надграждане, вплитане, интегриране на разнообразни информационни и комуникационни технологии в традиционен образователен контекст. За целта курсът по Пресжурналистика е разработен в електронен вид в обучителната платформа MOODLE и осигурява достъп на студентите по всяко време и място до учебните материали – теоретични и практически.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

1. Да се проследят в исторически план особеностите при възникването и формирането на периодичен печат в света и да се очертаят в най-обобщен вид съвременни тенденции в развитието на световната преса.

2. Да се запознаят студентите с основните принципи на журналистиката, спецификата на журналистическия творчески процес в печата; различните типове печат – качествен/елитен; масов; сензационен/таблоиден; партиен; специализиран; различни методи и методики за анализ на текст, с особеностите при изготвяне на експертна оценка за конкретно печатно издание.

3. Да се акцентира на някои национални особености на съвременния български периодичен печат, а също така и на съвременното състояние на пресжурналистиката ориентирано към проблемите на изграждането на информационна и публикационна стратегия на едно периодично издание, както и на жанровата политика и на жанровия баланс, съобразявани с непрестанно и бързо променящ се социалнополитически контекст.

4. Да се подпомогне умението за писане в различни журналистически жанрове – новина, коментар, репортаж, статия.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината е въвеждаща в журналистическата теория, но предварителното изучаване на езиковедски курсове Езикова култура, Речева комуникация, Теория на масовата комуникация създава предпоставки за нейното изучаване.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				заочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	Общ
Журналистика	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Връзки с обществеността	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Обществени комуникации и социална психология	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Журналистика и връзки с обществеността	Задължителна	6	30	30		60	30		30	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Раздел първи - ПЕЧАТ И ОБЩЕСТВО. ТИПОЛОГИЯ НА ПРЕСАТА

Тема 1. ПОЯВА И РАЗВИТИЕ НА ПЕРИОДИЧЕН ПЕЧАТ В СВЕТА. Поява на журналистически текстови форми и формиране на жанрова система в журналистиката. Основни етапи в развитието на четиривековната /1609 г./ жанрова система в печата. Френската буржоазна революция /1789-1799/ - преломен момент в развитието на печата. Раждането на политическата преса. Формиране на политически дискурс в печата.

Тема 2. СЪВРЕМЕННИ СВЕТОВНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПРЕСАТА. Свобода на словото и свобода на печата. Регулация на пресата. От социалния репортаж до журналистическия роман.

Тема 3. ПЕЧАТЪТ В ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО. Специфики на печата като инструмент на гражданското общество. Печатът и властите. Система на медиите и пресата като част от тази система.

Тема 4. СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ПРЕСА. Националният облик на жанровата система – исторически предпоставки за формирането ѝ. Информационни стратегии в различните печатни издания; тематично-съдържателни приоритети; жанрови доминанти. Информационни ниши.

Тема 5. ВСЕКИДНЕВНИКЪТ. Видове. Особенности. Тенденции в модерния всекидневник. Качествената, елитна преса. Таблоидът. Специализирани издания - финансовият всекидневник; спортната преса. Булевардните издания. Тематични и жанрови раздели във всекидневника. Структура и дизайн на всекидневника. Седмични издания – специфика.

Тема 6. СПИСАНИЕТО. Типология и дизайн на съвременното списание. Типология на списанията. Актуалното политическо списание – принципи на организация и оформяне. Цветният седмичен магазин. Месечното списание. Женската преса. “Лайф стайл” списанията. Особенности на съвременните жълти списания.

Раздел втори – ЖУРНАЛИСТИЧЕСКИ ТВОРЧЕСКИ ПРОЦЕС В ПЕЧАТА

Тема 7. МЕТОДИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ.

Пряко наблюдение. Обща характеристика. Целево и случайно наблюдение. Еднократно, многократно. Скрито наблюдение – особености; законови и етични рамки.

Репортерско проучване. Методът “журналистът сменя професията си”. Разследваща журналистика. Интервюто като метод. Видове интервюта. Подготовка за провеждане на интервюто и ролята /поведението на журналиста в хода на самото интервю. Особености при изготвянето на въпросите, съобразно вида на интервюто.

Тема 8. ОСОБЕНОСТИ НА ЖУРНАЛИСТИЧЕСКИЯ ТВОРЧЕСКИ ПРОЦЕС В ПЕЧАТА. Замисъл, тема, концепция. Съзнателно определяне на целите. Публикационна стратегия на изданието – организация на съдържателните потоци в изданието. Рубрики. Баланси и акценти в тематиката и дискурсите. Композиция на страницата. Композиция на броя.

Тема 9. СЕЛЕКЦИОНИРАНЕ НА НОВИНИТЕ. Принципи, по които се изграждат критериите за селекция на информацията. Начини за манипулиране чрез новините – езикови стратегии. Новината в рамките на идеологическия дискурс.

Раздел трети – ПРЕСКОМУНИКАЦИЯ И МЕДИАТЕКСТ

Тема 10. ФАКТЪТ – ЯДРО НА ЖУРНАЛИСТИЧЕСКИЯ ТЕКСТ. Онтологичен и гносеологичен факт. Социален факт. Артефакт. Особености при отразяването на факта в медийните текстове. Критерии за селектирането на социалните факти – подборът на фактите като специфична форма за манипулация.

Тема 11. МЕДИАТЕКСТ – ОБЩИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. Що е текст – видове подходи при определянето на текста. Специфика на комуникативния подход при определянето на медийните текстове. Текстова реалност – медийна реалност. Подмяна на социална реалност с медийна /текстова/ реалност.

Тема 12. ФОРМИ НА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА СОЦИАЛНИЯ ФАКТ чрез различните типове текстове. Информационен и интерпретативен дискурс. Политически дискурс. Политическият текст като специфична форма на интерпретация на социалния факт.

Тема 13. ПРОБЛЕМЪТ ЗА РАЗБИРАНЕТО НА МЕДИЙНИТЕ ПОСЛАНИЯ. Социално-психологическите особености на аудиторията като екстралингвистичен фактор. Особености при възприятието на медийните текстове. Контекст. Пресупозиции – пресупозитивна мрежа. Политически пресупозиции. Езикът на медиите като инструмент на социалната власт.

Тема 14. ЖАНР И ЖАНРОВА СИСТЕМА В ПЕЧАТА. Категорията “жанр”. Жанр и доминантен белег. Жанр – група жанрове /дискурсивен поток/ - жанрова система в печата. Жанрова характеристика на текста. Композиция и структура на жанровете в печата – общи характеристики. Текст и стил. Информационна стратегия на изданието и жанров баланс.

Тема 15. ЖУРНАЛИСТИЧЕСКИ ЖАНРОВЕ В ПЕЧАТА

Новина. Кореспонденция. Репортаж. Интервю. Коментар. Статия.

Раздел четвърти – МЕТОДИ ЗА АНАЛИЗ НА ПРЕСАТА

Тема 16. МЕТОДИ ЗА АНАЛИЗ НА ТЕКСТ. Разлики в методите за анализ на функционален и фактуален текст. Основни етапи при анализа на съдържанието – количествени и качествени характеристики. Жанров анализ на вестника – регистрационни карти. Работа с регистрационни карти.

Тема 17. СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ НА ДИСКУРС-АНАЛИЗА. Текстолингвистичен анализ – видове регистрационни карти. Изготвяне на експертна оценка. Експертната оценка като основа на

маркетинговото проучване. Експертната оценка като част от предизборната стратегия в една предизборна кампания.

Тема 18. СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕН АНАЛИЗ. Теренни интервюта и регистрационни карти. Честотен речник. Ключови думи /маркери/. Обработка на резултатите. Анализ и интерпретация.

КУРСОВА РАБОТА

По време на семестъра студентите разработват курсова работа. Темите за курсови работи се определят от преподавателя за всеки студент, като в зависимост от темата студентът получава конкретна библиография, необходима за нейното разработване.

Курсовите работи, придружени от Power Point презентация се „качват“ в обучителната платформа MOODLE като част от извънаудиторната заетост на студентите.

МЕТОДИ НА ПРЕПОДАВАНЕ

С цел да се провокира мисленето на студентите, както и да се мотивира участието им в хода на работата по време на лекциите се използва т.нар. интерактивна лекция. Тя дава възможност съдържанието по дадена тема да се „разбие“ на сегменти – сегмент на лекция в съчетание със сегмент, по който студентите работят по групи или самостоятелно върху определена част от съдържанието. Електронната платформа MOODLE подпомага този процес, тъй като по-голямата част от курса на обучение е представен под формата на теоретични материали, PowerPoint презентации, уроци, тестове, връзки към интернет сайтове, електронни вестници и списания, електронни речници и др. ресурси.

За семинарните упражнения най-често прилаганите методи са: групова работа, създаване на журналистически текстове в определен журналистически жанр по предварително направени наблюдения, визуализация на идеи за дизайн на печатно издание, мини изследвания на печатни медии и др.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Крайната оценка за получаване на съответния брой кредити по дисциплината се формира на базата на няколко оценки: от курсовата работа, от крайните продукти в портфолиото на студента и от оценката от теста по време на изпитната сесия.

Студентите правят електронно портфолио, заданията за което са разписани в платформата за електронно обучение в курса по Пресжурналистика.

Конспектът за изпита е приложен към програмата, а в литературата за подготовка са посочени автори и заглавия само на български език. При желание на студентите или при разработването на по-сложна тема, към която даден студент проявява специален интерес, се предоставя литература на чужд език.

Цялостната информация свързана с описание на курса, целите на обучение, начина за получаване на студентските кредити по дисциплината, изпитният конспект и литературата са представени в електронния вариант в MOODLE.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Борисова, Е. Жанрове в медиите, УИ “Епископ К. Преславски”, 2007
2. Вълканова, В. Дизайн на вестника, СУ „Св. Кл. Охридски”, С. 2008
3. Ефремов, Е. Журналистическото редактиране. С., 2005

4. Златева, М. Мостове към консенсуса, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2008
5. Иванов, Кр. Моят вестник, Световит, 2008
6. Ковач, Б. Т. Роузънстийл Елементите на журналистиката, „Слънце”, 2007
7. Методическо пособие за организиране и провеждане на студентски практики по журналистика, изд. „Бряг”, 2009
8. Монова, Т. Медиатекстът. С., 1999
9. Монова, Т. Журналистически жанрове. В: Речник на българската литература. Част II. Пловдив, 2000
10. Пешева, М. и колектив Думите на медийния преход, „Фабер”, 2010
11. Симеонов Вл. Пресжурналистика УИ „Св. Кл. Охридски”, 2010
12. Стайл, М. Л. Сузан Ф. Патърно Изкуството на интервюто. Говори направо и слушай внимателно, „Слънце”, 2006
13. Терзиев, Св. Агенционна журналистика, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2006
14. Университет, практика, професия, сборник БСУ, изд. „Бряг”, 2009
15. Фидлър, Р Медиаморфоза, Да разберем новите медии, изд. „Кралица Маб”, 2005
16. Фокс, У. Как се пишат новини – наръчник за журналисти от печата, изд. “Св. Влмчк Георги Зограф – Света гора”, 2005
17. Хамилтън, Дж. Дж. Кримски Зад кулисите на вестниците, „Слънце”, С., 2008
18. Харкълп, Т. Журналистиката – принципи и практика, „Слънце”, 2009
19. Хароуър, Т. Наръчник за оформление на вестник, Пигмалион, 2008
20. Чутуркова, М. Свободата на словото и нейните граници, Сиела, 2010

СМ 222

ПРЕСЖУРНАЛИСТИКА

Лектор: доц.д-р Мария Алексиева

1. Поява на журналистически текстови форми. Основни етапи в развитието на жанровата система в печата.
2. Съвременни световни тенденции в развитието на пресата.
3. Специфични характеристики на съвременната българска преса.
4. Типология на пресата. Всекидневникът – тенденции в модерния всекидневник. Седмичници – характеристика на специализираните издания. Типология на списанията.
5. Особенности на журналистическия творчески процес в печата.
6. Методи за събиране на информация. Репортерското проучване – характеристика на прякото наблюдение. Интервюто като метод – видове интервюта; подготовка за провеждане на интервюто.
7. Журналистическата информация – ценност на информацията, структура на съобщението, писане за пресата
8. Внушението като средство за въздействие – убеждение и убеждаване, аргументацията.
9. Селекциониране на новините – начини за манипулиране чрез новините – езикови стратегии.
10. Категорията “жанр”. Жанр – група жанрове /дискурсивен поток/. Жанрова система в печата.
11. Общи характеристики на медиатекста.
12. Хроника. Новина. Кореспонденция.
13. Репортаж. Интервю.
14. Коментар. Статия.
15. Онтологичен и гносеологичен факт. Социален факт. Артефакт. Особенности при отразяването на социалния факт в медиатекстовете.
16. Форми на интерпретация на социалния факт чрез различните типове текстове. Жанрове на информационния и жанрове на интерпретативния дискурс.
17. Политически дискурс. Политическият текст като специфична форма на интерпретация на социалния факт.
18. Веригата дума-фраза-изречение-абзац-текст и възможностите за интерпретация на факта на лексикално и на синтактично ниво.
19. Проблеми на възприятието и разбирането на медиатекста.
20. Читателски аудитории на пресата – типология и перцепция, информационно поведение, читателски интерес, изучаване на аудиторията

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Борисова, Е. Жанрове в медиите, УИ “Епископ К. Преславски”, 2007
2. Вълканова, В. Дизайн на вестника, СУ „Св. Кл. Охридски”, С. 2008
3. Ефремов, Е. Журналистическото редактиране. С., 2005

4. Златева, М. Мостове към консенсуса, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2008
5. Иванов, Кр. Моят вестник, Световит, 2008
6. Ковач, Б. Т. Роузънстийл Елементите на журналистиката, „Слънце”, 2007
7. Методическо пособие за организиране и провеждане на студентски практики по журналистика, изд. „Бряг”, 2009
8. Монова, Т. Медiateкстът. С., 1999
9. Монова, Т. Журналистически жанрове. В: Речник на българската литература. Част II. Пловдив, 2000
10. Пешева, М. и колектив Думите на медийния преход, „Фабер”, 2010
11. Симеонов Вл. Пресжурналистика УИ „Св. Кл. Охридски”, 2010
12. Стайл, М. Л. Сузан Ф. Патърно Изкуството на интервюто. Говори направо и слушай внимателно, „Слънце”, 2006
13. Терзиев, Св. Агенционна журналистика, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2006
14. Университет, практика, професия, сборник БСУ, изд. „Бряг”, 2009
15. Фидлър, Р Медиаморфоза, Да разберем новите медии, изд. „Кралица Маб”, 2005
16. Фокс, У. Как се пишат новини – наръчник за журналисти от печата, изд. “Св. Влмчк Георги Зограф – Света гора”, 2005
17. Хамилтън, Дж. Дж. Кримски Зад кулисите на вестниците, „Слънце”, С., 2008
18. Харкъп, Т. Журналистиката – принципи и практика, „Слънце”, 2009
19. Хароуър, Т. Наръчник за оформление на вестник, Пигмалион, 2008
20. Чутуркова, М. Свободата на словото и нейните граници, Сиела, 2010